

Sygn. akt: I C 152/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Wojciech Rybarczyk
Protokolant:	protokolant sądowy Agata Wodwud

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2017 r. w Bydgoszczy

sprawy z powództwa **Z. G.**

przeciwko Skarbowi Państwa Wojewodzie (...) w B., Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrowi Sprawiedliwości

o odszkodowania za naruszenie dóbr osobistych i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę

1. U. postępowanie w części dotyczącej żądania zapłaty kwoty 171.354 zł (sto siedemdziesiąt jeden tysięcy trzysta pięćdziesiąt cztery złote 00/100).
2. W pozostałej części powództwo oddała.
3. Przyznaje ze Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy Kancelarii Adwokackiej adwokata A. A. kwotę 8856 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć złotych 00/100) w tym VAT z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.
4. Nie obciąża powoda kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego.
5. Kosztami sądowymi od uiszczenia, których powód był zwolniony obciąża Skarb Państwa.

SSO Wojciech Rybarczyk

I C 152/16

UZASADNIENIE

Powód Z. G. wniósł przeciwko Skarbowi Państwa Wojewodzie (...) pozew, w którym domagał się zasądzenia na swoją rzecz kwoty 284.544 zł z tytułu odszkodowania i 2.760.000 zł z tytułu zadośćuczynienia oraz zasądzenia zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że na przełomie lat 70 i 80 ubiegłego wieku był aktywnym działaczem (...) w I.. W związku z tą działalnością był poddany różnorodnym szykanom ze strony ówczesnych władz. W szczególności kolegium do spraw wykroczeń szereg razy wymierzało mu kary grzywny. Za działalność na rzecz (...) zmuszony był zapłacić kwotę ponad 216 tysięcy złotych. W okresie od 13.12.1981 r do 9.03.1982 r był internowany w P.. Transport do tego

miejsca odbywał się w trudnych warunkach w efekcie czego zapadł na zdrowiu i do chwili obecnej odczuwa problemy ze zdrowiem, które mają swoje źródło w tym czasie. W 1983 r został zmuszony do emigracji z prawem jednokrotnego przekroczenia granicy wraz z żoną i dziećmi.

Powód wskazał, że żądanie odszkodowania obejmuje 18.150 zł z tytułu kar grzywny orzeczonych przez kolegium do spraw wykroczeń, 216.394 zł którą to kwotę zapłacił na rzecz Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w J., 50.000 zł stanowiącą równowartość zarobków jakie mógłby uzyskać w okresie od sierpnia 1982 do sierpnia 1983 r. W ocenie powoda pozwany w powyższym zakresie został bezpodstawnie wzbogacony co uzasadnia żądanie zwrotu w/w kwot. Zadośćuczynienie ma stanowić natomiast ekwiwalent krzywd jakich powód doznał w wyniku działania ówczesnych władz PRL takich jak stały uszczerbek na zdrowiu, wyrzucenie z kraju i związany z tym brak kontaktu z najbliższymi, możliwość uzyskiwania zysków z pracy zawodowej.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia. Podniósł również, że Wojewoda (...) nie jest jednostką organizacyjną Skarbu Państwa uprawnioną do występowania w przedmiotowej sprawie. Pozwany w uzasadnieniu szeroko opisał przyczyny dla których roszczenie powoda należy uznać za przedawnione. Pozwany zakwestionował również wysokość kwot jakich domagał się powód.

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądania powód wniósł o zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie 2.760.00 zł oraz odszkodowania w kwocie 171.354 zł. Powód wskazał, że swoje żądania opiera na przepisie art. 448 kc albowiem w skutek działań pozwanego doznał szkody niemajątkowej w wyniku naruszenia jego dóbr osobistych takich jak wolność, prawo do decydowania o sobie i o swoim życiu, część, nietykalność mieszkania. Ponadto swoje żądanie opierał na przepisie art. 417 § 1 kc. Swoje roszczenie wiązał z bezprawnym wprowadzeniem Dekretem Rady Państwa z 12.12.1981 r stanu wojennego. Wskazał, że powyższy dekret został uznany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16.03.2011 r za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowieniem z dnia 19.12.2016 r ustalono jako statio fisci Skarbu Państwa w przedmiotowej sprawie obok Wojewody (...) także Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Sprawiedliwości.

Na rozprawie w dniu 16.02.2017 r strony podtrzymały swoje pierwotne stanowiska. Powód równocześnie cofnął pozew w części ponad kwotę 2.873.190 zł na co pozwany wyraził zgodę.

Sąd ustalił co następuje:

Powód Z. G. na przełomie lat 70 i 80 XX wieku był aktywnym działaczem (...) w I.. Był między innymi przewodniczącym Międzyzakładowego komitetu strajkowego (...) angażował się w tworzenie i działalność (...).

/dowód: zeznania powoda Z. G. k. 113v-115

Zaświadczenie i dokumenty z IPN k. 8-10/

W związku z prowadzoną działalnością był poddawany różnorodnym szykanom i represjom przez władze PRL. Wielokrotnie karany był przez Kolegium ds. Wykroczeń karami grzywny, prowadzone było przeciwko niemu postępowanie karne poddawano go różnorodnym formom nacisku. W sierpniu 1981 r podjął wraz z grupą rolników działania mające na celu zaoranie ziemi należącej do Spółdzielni Produkcyjnej (...) w J. stanowiło to element planu (...) mającego na celu odzyskanie ziemi, którą władze komunistyczne bezprawnie zabrały rolnikom. W związku z tą sprawą Z. G. został pozwany przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną (...) i wyniki procesu Sąd Rejonowy w Inowrocławiu zasądził od niego na rzecz spółdzielni 216.394 zł.

/dowód: zeznania powoda Z. G. k. 113v-115

Zaświadczenie i dokumenty z IPN k. 8-10

Wezwania, dowody wpłat, postanowienia, pismo z 15.07.1983, opinia k. 11-21

Dokumenty z akt IPN k. 26-49

Decyzja z 5.11.2015 k. 50/

Po ogłoszeniu stanu wojennego powód został w dniu 13.12.1981 r internowany. Internowany był do dnia 9.03. (...). Po opuszczeniu miejsca internowania powód pracował w Zakładach (...) w I.. W sierpniu 1982 r uzyskał wiadomość o zamiarze zatrzymania go i ponownego internowania. W związku z tym porzucił pracę o przez kilka miesięcy ukrywał się.

/dowód: zeznania powoda Z. G. k. 113v-115

Decyzja o internowaniu i zwolnieniu k. 22-23/

W sierpniu 1983 r powód został zmuszony do opuszczenia kraju. W ciągu 48 godzin zmuszony był wyzbyć się majątku i wraz z rodziną opuścił Polskę. Władze PRL wyraziły zgodę na jego wyjazd bez prawa powrotu. W okresie późniejszym władze PRL odmawiały powodowi prawa do nawet czasowego przyjazdu do Polski.

/dowód: zeznania powoda Z. G. k. 113v-115

Ksero paszportu k. 24-25/

Powód do Polski powrócił w 2005 r. Po powrocie do kraju nie podejmował żadnych działań mających na celu stwierdzenie niezgodności z prawem wydanych przeciwko niemu orzeczeń i decyzji. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 8.10.2013 r powód uzyskał zadośćuczynienie w kwocie 30.000 zł za okres internowania.

/dowód: zeznania powoda Z. G. k. 113v-115

Pismo Prezydenta I. k. 96-97

Poświadczenie obywatelstwa k. 98

Akta II Ko 136/13 – wyrok z 8.10.2013/

Sąd uznał zeznania powoda Z. G. za całkowicie wiarygodne. Zeznania te są logiczne i spójne oraz znajdują potwierdzenie w przeprowadzonych w sprawie dowodach z dokumentów.

Za wiarygodne Sąd uznał również dowody z w/w dokumentów albowiem strony nie kwestionowały ich autentyczności a pozwany nie kwestionował także okoliczności faktycznych, które z ich pomocą miały zostać wykazane.

Sąd oddalił wnioski powoda o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków M. G., H. G., J. O., A. G., R. G., R. K. oraz dowodu z akt I C 99/83 S.R. w I. albowiem przeprowadzenie tych dowodów było zbędne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy a ponadto okoliczności faktyczne, które za pomocą tych dowodów miały być udowodnione nie były kwestionowane przez pozwanego, który nie zaprzeczał temu, że pozwany był działaczem (...), i że był w związku z tym represjonowany.

Sąd zważył co następuje:

W ocenie Sądu żądanie powoda jest bezzasadne z uwagi na przedawnienie roszczenia.

Wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego w niniejszej sprawie wskazują w sposób jednoznaczny, że powód jako działacz (...) był poddawany w latach 70 i 80 XX wieku przez ówczesne władze PRL różnym szykanom i represjom, które naruszały jego dobra osobiste takie jak wolność, prawo do decydowania o sobie i o swoim życiu, część, nietykalność mieszkania. Ostatecznym przejawem tych działań było zmuszenie powoda do udania się wraz z rodziną

na emigrację bez prawa powrotu do kraju co znacząco wpłynęło na dalsze życie powoda między innymi pozbawiając go możliwości utrzymywania kontaktów z członkami rodziny. Działania te wpływały również na sytuację majątkową powoda, który utracił możliwość uzyskiwania dochodów z własnej pracy w okresie, w którym się ukrywał a następnie zmuszony był to wyzbycia się posiadanego majątku w bardzo krótkim czasie.

Powyższe okoliczności faktyczne nie były kwestionowane przez stronę pozwaną, która swoją obronę oparła na zarzucie przedawnienia roszczeń powoda. W ocenie Sądu zarzut ten był słuszny co uzasadniało oddalenie powództwa.

Powód po ostatecznym sprecyzowaniu swoich żądań opierał je na przepisie art. 448 kc zgodnie z którym w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać osobie, której dobro zostało naruszone stosowną sumę tytułem zadośćuczynienia. Powód wskazywał również na przepis art. 417 § 1 kc podnosząc, że pozwany ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez bezprawne działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej.

Roszczenia powoda są roszczeniami o charakterze majątkowym, które podlegają przedawnieniu. Termin przedawnienia wynosi zgodnie z przepisem art. 118 kc dziesięć lat. Z uwagi na podstawę faktyczną żądań powoda niewątpliwie nie miał on możliwości występowania z takimi roszczeniami w okresie PRL. Jednak co najmniej od 1.01.1990 r. nie było już przeszkód w podejmowaniu działań mających na celu wystąpienie ze stosownym powództwem przeciwko Skarbowi Państwa. Powód nie podjął takich działań bezpośrednio po w/w dacie ani nawet w okresie po powrocie do Polski co miało miejsce w 2005 r. Ustalając termin rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia sąd miał na względzie, fakt, iż zmiany ustrojowe, które były następstwem wyniku wyborów z 4.06.1989 r nie nastąpiły natychmiast w związku z tym za racjonalny termin w którym wystąpienie z powództwem w niniejszej sprawie stało się możliwe był termin o 6 miesięcy późniejszy tj 1.01.1990. W związku z tym w ocenie Sądu roszczenie powoda uległo przedawnieniu z dniem 1.01.2000 r. Powództwo w niniejszej sprawie zostało wniesione po upływie terminu przedawnienia.

W ocenie Sądu brak jest również podstaw do uznania, że w okresie do wydania w dniu 16.03.2011 r przez trybunał konstytucyjny wyroku stwierdzającego niezgodność dekretu o stanie wojennym z konstytucją zachodziła sytuacja, która pozbawiała powoda możliwości dochodzenia swoich roszczeń. Wbrew stanowisku strony powodowej wyrażonym w piśmie z dnia 29.09.2016 nie zachodziła sytuacja określona w art. 121 pkt 4 kc. Biorąc pod uwagę fakt, że represje, którym był poddawany powód w postaci orzekania wobec niego przez Kolegium ds. Wykroczeń kar grzywny miały miejsce przed ogłoszeniem stanu wojennego a więc zdarzeń tych nie można wiązać z przepisami dekretu o stanie wojennym. Podobnie orzeczenie Sądu cywilnego o zasądzeniu od powoda na rzecz (...) dotyczyło zdarzenia, które miało miejsce przed stanem wojennym. Natomiast jeżeli chodzi o okoliczności udania się przez powoda na emigrację strona powodowa nie wykazała, że decyzja o zgodzie na jednorazowe przekroczenie granicy Polski wynikała z przepisów w/w dekretu. Tym samym w ocenie Sądu w/w orzeczenie T.K. nie miało wpływu na ocenę biegu terminu przedawnienia roszczeń powoda.

Również w wypadku przyjęcia, że działania pozwanego w stosunku do powoda miały charakter czynów niedozwolonych roszczenia powoda stosownie do przepisu art. 442¹ § 1 kc uległy już przedawnieniu.

Sąd dokonał oceny zasadności żądań powoda z punktu widzenia ewentualnej odpowiedzialności pozwanego na podstawie przepisu art. 417¹ § 2 kc. Jedną z przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa w oparciu o ten przepis jest stwierdzenie we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń i decyzji, które wywołały szkodę. W przedmiotowej sprawie powód nie podejmował działań mających na celu stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczeń i decyzji, które stanowią podstawę jego żądań z wyjątkiem decyzji o internowaniu co do której SO w Bydgoszczy wydał już stosowne orzeczenie i przyznał powodowi zadośćuczynienie w sprawie II Ko136/13. W tej sytuacji brak było podstaw do uwzględnienia żądań powoda na podstawie w/w przepisu.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd na podstawie art. 355 § 1 kpc umorzył postępowanie w części dotyczącej żądania zapłaty kwoty 171.354 zł w związku z cofnięciem pozwu w tej części. W pozostałej części z uwagi na przedawnienie roszczenia powództwo oddalono.

Na podstawie art. 102 kpc mając na względzie sytuację materialną powoda oraz fakt, że wytoczenie powództwa było następstwem jego subiektywnego przekonania o zasadności żądania Sąd nie obciążył powoda kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego. Jednocześnie kosztami sądowymi od uiszczenia, których powód był zwolniony obciążono Skarb Państwa. Z uwagi na to, że powód reprezentowany był w toku postępowania przez pełnomocnika z urzędu zasądzono od Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy na rzecz adwokata A. A. kwotę 8.856 zł w tym w tym z tytułu zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

SSO Wojciech Rybarczyk